

RIGSADVOKATEN

Bilag 2

J.nr. 2006-41-0151

15. marts 2006

Islam og profeten Muhammed

1. Indledning

Dette bilag indeholder en kort beskrivelse af islam og profeten Muhammed (eller Muhammad) i det omfang, det har betydning for vurderingen af Jyllands-Postens artikel "Muhammeds ansigt", der blev offentliggjort i avisen den 30. september 2005. Det bemærkes i den forbindelse, at der findes forskellige retninger inden for religionen, og at det derfor ikke er muligt at give en sammenfatning, der er fuldt dækkende.

2. Islam og de hellige skrifter

Islam er ifølge en almindelig religionshistorisk synsvinkel den yngste af de store monoteistiske verdensreligioner. Den lovpriser én almægtig gud – Allah, som har skabt verden. Islams grundlægger var Muhammed, der af muslimer opfattes som den af Gud udvalgte sidste profet eller forkynner, jf. om profeten Muhammed nedenfor.

I artiklen "Muhammad i nutidig islamisk bevidsthed", CHAOS, nr. 13, 1990, har Jakob Skovgaard-Petersen bl.a. anført følgende om islam:

""Der er ingen Gud uden Allâh, og Muhammad er Allâhs sendebud." Det er de ord, som i den islamiske verden både bliver sagt i kaldet til bøn og i bønnen selv, Shahâda, vidnesbyrdet, den enkle formel, som man skal udsige, hvis man vil træde ind i religionen Islâm: Der er ingen Gud uden Allâh, og Muhammad er Allâhs sendebud. Det er jo to sætninger. Men det er ikke, som man kunne tro, to sideordnede udsagn om de to centrale skikkelser i Islâm. I islamisk tænkning anerkendes der ikke noget ved siden af Allâh. Begge sætninger er om Allâh, for det er ham, man tror på. Den sidste sætning, "og Muhammad er Allâhs sendebud" betyder, at Allâh ikke blot er én, men Han er én, der har afsendt et bud med en meddelelse, en Åbenbaring til os. Allâh vil os noget: Han vil give os en vejledning for vore liv, der fører til vor frelse. Om Muhammad siges altså blot, at hans prædiken er god nok, autentisk, sand..."

De åbenbaringer, Allah ifølge islam gav til profeten Muhammed, blev efter Muhammeds død samlet i islams hellige skrift, Koranen. Hvert kapitel (sura) i Koranen har et navn og indeholder en åbenbaring. Koranens budskab er, at den er den endelige åbenbaring, og at Muhammed er den sidste i en lang række af profeter, der alle har formidlet samme budskab fra samme gud, Allah.

Udover over Koranen findes "hadith", som er fortællinger om profeten Muhammeds sædvane (hans sunna).

Om hadith anfører Jørgen Bæk Simonsen i "Hvad er islam", side 75-76, bl.a. følgende:

"I sin endelige form består en *hadith* af en overleveringskæde (en *isnad*) og den egentlige meddelelse, der betegnes som *matn*."

"Kravet om, at kun Muhammads *sunna* sammen med Koranen kunne udgøre det islamiske rets-systems kilder (*usul al-fiqh*) sejrede, og med udgangen af 800-tallet og i begyndelsen af 900-tallet forelå der en række *hadith*-samlinger, der fortsat den dag i dag betragtes som kanoniske og som rummende troværdige oplysninger om den sædvane, islams profet gjorde gældende, mens han endnu levede."

Det anføres endvidere, at der næppe er ret mange af de udsagn, som blev medtaget i de kanoniske samlinger, der stammer fra Muhammed, men at traditionerne er et levende udtryk for de bestræbelser, som de lærde gennem 700- og 800-tallet udfoldede for at afdække og præcisere det sædvanebegreb, der fra tidligste tid indgik som en normativ rettesnor for den adfærd, som muslimer skulle lægge for dagen.

Om forholdet mellem Koranen og hadith anfører Jakob Skovgaard-Petersen i "Muhammad i nutidig islamisk bevidsthed", CHAOS, nr. 13, 1990, bl.a. følgende:

"Beretninger om Profetens udtalelser og handlinger, hadith'er, udgør sammen med Koranen Islâms kanoniske skrifter og ligger til grund for den islamiske teologi og jura. Heri ligger Muhammads væsentlige betydning til alle tider. Men hadith-litteraturen rejser mange spørgsmål: Hvad er dens forhold til Koranen? Kan f.eks. en pålidelig hadith annullere et Koransted, sådan som i visse tilfælde et Koranvers kan annullere et andet?"

Om samme spørgsmål anføres på side 25 i "99 spørgsmål om islam", red. Jan Hjärpe, 2006:

"Det er i første omgang Koranen, den troende forudsættes at vende sig til, når han vil have vejledning for tro og handling. Et vigtigt komplement til Koranen er det, der kaldes *hadîth*-litteraturen, samlinger af oftest korte beretninger om, hvad Muhammed og hans fæller sagde og gjorde i forskellige situationer. Ved sit omfang har denne voldsomt store litteratur spillet en afgørende rolle i udviklingen af såvel det daglige livs regler som den islamiske retstradition. Koranen er den mest normative kilde, men haditherne udgør den største og mest omfangsrige. Med udgangspunkt i disse kilder har der udviklet sig en rig lærdomstradition med kommentarer og udlægninger. Ved hjælp af haditherne er koranteksten også blevet forstået og udlagt. Men selv om muslimer påberåber sig de samme kilder, så tolker man dem ikke på samme måde, og der findes faktisk ganske forskellige meninger om hadithernes troværdighed, gyldighed, indhold og praktiske anvendelse."

Forskellige retninger indenfor islam, herunder blandt sunni-muslimer og shia-muslimer, har etableret særlige retsskoler. Om disse retsskoler har Jørgen Bæk Simonsen bl.a. anført følgende i "Hvad er islam" på side 78ff:

"De forskellige retsskoler har sat sig for at opstille en norm for, hvorledes den enkelte muslim skal leve sit daglige liv. Retsskolerne er ikke altid enige, og på en lang række punkter er der endog betydelige forskelle...Men de er enige om ud fra Koranens anvisninger suppleret med

profetens *sunna* at indplacere en given handling på en skala, der strækker sig fra det gode til det forbudte.”

På side 117ff i ”99 spørgsmål om islam”, red Jan Hjärpe, 2006, anføres følgende om den islamiske lov:

”Det fremgår også af koranverset 2:177 [Sura 2 vers 178 i A.S. Madsens oversættelse fra 1989], at det ikke bare er, hvad man tror på, der er vigtigt – det er mindst lige så vigtigt, hvad man *gør*. Det gælder dels, hvad man skal gøre i form af gudstjenestehandlinger..., dels handlinger i forhold til medmennesker... Der findes en tradition af retningslinjer for praktisk taget enhver tænkelig social situation. Det kan gælde alt lige fra etiketteregler for, hvordan man hilser på folk, eller hvordan gæster skal behandles, til mere retsligt bindende regler for, hvordan man opretter en købekontrakt eller deler en arv. Tilsammen udgør disse regler det, man plejer at kalde for *shari’a*, den islamiske Lov, den der bygger på Koranen og profetens *sunna*, hans ”sædvane”... Reglerne følges naturligvis ikke til punkt og prikke af enhver...

...

På grund af den vægt, man fæster ved handlinger og adfærd, er islam ofte blevet beskrevet som en religion, der er mere indrettet på *ortopraksi* (rigtig handling) end på *ortodoksi* (rigtig tro). Så længe man ikke fornægter grundlæggende læresætninger, som at Gud er én, og at Muhammed er hans Sendebud, og efter bedste evne forsøger at handle i overensstemmelse med islams bud, har den enkelte haft plads til at udvikle sin tro på forskellige måder...”

Det må herefter konkluderes, at Koranen er den overordnede kilde for den islamiske tro og det skrift, som den troende først og fremmest forudsættes at vende sig til, når han vil have vejledning for tro og handling. Koranen suppleres af hadith, der er fortællinger om Muhammeds sædvane. Disse indeholder retningslinier for, hvordan den troende skal handle i relation til sin tro og i forhold til menneskelige og sociale situationer.

3. Profeten Muhammed

Profeten Muhammed er som nævnt ovenfor under afsnit 2 grundlægger af islam. Han blev født i Mekka i ca. 570 e.Kr. og døde 632 e.Kr.

Om grundlæggelsen af religionen og Muhammed er følgende anført på side 22ff i ”99 spørgsmål om islam”, red. Jan Hjärpe, 2006:

”Som religion i historisk tid blev islam grundlagt i begyndelsen af 600-tallet i byen Medina på den arabiske halvø (i det nuværende Saudi-Arabien). En mand af stammen Quraysh Muhammed ibn Abdallah (ca. 570-632), havde nogle oplevelser, som han selv og hans tilhængere oplevede som direkte åbenbaringer fra Gud (*Allâh*), formidlede af ærkeenglen Gabriel... Han trådte frem som profet og prædikant. Muhammeds forkyndelse indebar, at hans landsmænd og medmennesker skulle bekende sig til og dyrke en eneste Gud i stedet for flere forskellige afguder.”

Ifølge Koranen er mennesket skabt af Gud og har brug for vejledning og retledning, jf. herved Jørgen Bæk Simonsen, side 15. Derfor har Gud sendt profeter med befaling om at vejlede mennesket. Profeten Muhammed er ligesom de mange andre profeter, islam regner med, et menneske. Jørgen Bæk Simonsen anfører side 23ff:

”Med tiden ændres Koranens udsagn om Muhammad, og han betegnes som den sidste og endelige profet med status som profeternes segl (Se Sura 33 vers 41). Mens han i de tidlige åbenbaringer først og fremmest fremstilles som en profet sendt til araberne..., gøres han i Sura 34 vers 39 til en budbringer for hele menneskeheden. Muhammad får med åbenbaringen af Sura 33 vers 22 status som et forbillede for alle troende muslimer, et forhold, der efter hans død fik meget stor betydning for det samfund, der under hans ledelse blev skabt først i Mekka og siden i Medina.”

I Jakob Skovgaard-Petersens artikel om Muhammed i nutidig islamisk bevidsthed beskæftiger han sig med den udvikling i synet på Muhammed, der har fundet sted i det 20. århundrede. Det anføres, at der i vor tid er mange opfattelser af Muhammed, men at Muhammed i islam fra begyndelsen opnår en rolle, der langt overstiger hans position som menneske i Koranen. Efter Jakob Skovgaard-Petersens opfattelse kan den traditionelle islamiske opfattelse af Muhammed sammenfattes i tre hovedtyper.

For det første tilskrivelsen af allehånde mirakler til profeten. Det er imidlertid hans opfattelse, at det legendariske syn på Muhammed er på retur.

Om den anden hovedtype anføres, at denne er vigtigere og mere aktuel.

”Det er anskuelsen af Muhammad som det eksemplariske menneske, hvis handlinger kan ses som normgivende for os i dag. Muhammad er alle menneskers evige eksempel. Koranen, sura 4:80 [Sura 4 vers 81 i A.S. Madsens oversættelse af Koranen, 1989] fastslår, at ”Den, der adlyder profeten, adlyder Allâh”.”

Den tredje hovedtype er de såkaldte ”sufiers” anskuelse. Også for sufierne, islams mystikere, er Muhammed en helt afgørende skikkelse. Han er også her et personligt ideal, men han er som Skovgaard-Petersen udtrykker det ”mere betydningsfuld som urkilden til den velsignelse, der strømmer gennem historien og samfundet.”

I artiklen gennemgår Jakob Skovgaard-Petersen også forskellige nyere politisk-teologiske retninger af islam i Egypten og anfører bl.a.:

”Den moderne radikale islamiske bevægelse i Ægypten har introduceret en ny, aktiv hermeneutik, hvor Koranens ramme, indførelsen af Islâm i det menneskelige samfund, er gældende i dag på nøjagtig samme måde som på Profetens tid. Herved bliver den troende stillet overfor den samme opgave som Muhammad gjorde, og skal så at sige arbejde parallelt med ham...”

Sammenfattende må profeten Muhammed betragtes som en helt central figur i den islamiske tro og daglige praksis. Han er et menneske, der tjener som budbringer for Gud, og som et personligt forbillede for alle troende. Hvis den troende opfører sig i overensstemmelse med Muhammed, adlyder den troende Gud.

4. Billedforbudet i islam

Koranen indeholder ikke et entydigt eller generelt billedforbud.

I hadith findes et forbud mod billeder af levende væsener, herunder også billeder af profeten Muhammed. Som eksempel herpå kan henvises til Hadith - Bukhari 3:428, kilde Said bin Abu Al-Hasan:

"While I was with Ibn'Abbas a man came and said, "O father of Abbas! My sustenance is from my manual profession and I make these pictures." Ibn'Abbas said, "I will tell you only what I heard from Allah's Apostle. I heard him saying, 'Whoever makes a picture will be punished by Allah till he puts life in it, and he will never be able to put life in it.'" Hearing this, that man heaved a sigh and his face turned pale. Ibn'Abbas said to him, "What a pity! If you insist on making pictures I advice you to make pictures of trees and any other unanimated objects."

Som yderligere et eksempel kan nævnes Hadith - Bukhari 4:47, hvor kilden er Aisha (en af Muhammeds koner):

"I stuffed for the Prophet a pillow decorated with pictures (of animals)...He said, "What is this pillow?" I [Aisha] said, "I have prepared this pillow for you, so that you may recline on it." He said, "Don't you know that angels do not enter a house wherein there are pictures; and whoever makes a picture will be punished on the Day of Resurrection and will be asked to give life to (what he has created)?"

Om billedforbud i forhold til profeten Muhammed anfører Jørgen Bæk Simonsen i "Hvad er islam", 2006, side 25:

"Fra tidligste tid fastholdt de lærde, at profeten ikke kunne gengives på billeder, og denne opfattelse er fortsat fremherskende særligt i den arabiske verden. I både den tyrkisktalende og den persisktalende del af den islamiske verden blev der gennem middelalderen udarbejdet håndskrifter, hvor islams profet er afbildet sammen med sine fæller, men det samme blev aldrig tilfældet i den arabisktalende muslimske verden. Her opfattes billeder af profeten som udtryk for blasfemi, og det samme gør sig gældende andre steder i den muslimske verden."

Muhammed er afbilledet i kunstneriske sammenhænge, herunder også i billeder fra middelalderen, men i nogle tilfælde uden ansigtstræk. Endvidere findes i en række muslimske lande udbredt folkelig billedbrug, herunder også i nutiden. Der er normalt tale om en respektfuld afbildning af profeten.

Det må herefter konkluderes, at der i islam ifølge hadith formelt gælder et forbud mod afbildning af profeten Muhammed. Billedforbudet efterleves dog ikke konsekvent af alle muslimer, og der forekommer således billeder af Muhammed både i ældre tid og nutiden, der dog fremstiller profeten med respekt og i en række tilfælde uden ansigtstræk.